

นิพนธ์ต้นฉบับ

ORIGINAL ARTICLE

การติดเชื้อ เอชไอวี ในผู้ป่วยห้องฉุกเฉิน โรงพยาบาลชุมพร
HIV Infection in Emergency Room
of Chumphon Hospital

พิชัย คิฐสถาพรเจริญ พ.บ.

รัตนา ศิริมี

ธีรดา พลายพล

ไวพจน์ พานมะลิ

สุนาฏ ทรัพย์เพิ่ม

* อายุรแพทย์ ฝ่ายวิชาการ

** กลุ่มงานอุบัติเหตุ

*** ฝ่ายเวชกรรมสังคม

**** ศูนย์คลังเลือด

โรงพยาบาลชุมพร

Pichai Ditsatapornchareon, M.D. *

Rattana Dirimee **

Teerada Paiopl ***

Vaipot Phamali ****

Sunat supprem ****

* Technical Section

** Emergency Department

*** Social Medicine Section

**** Blood Bank Center

Chumphon Hospital

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาถึงจำนวน อาชีพ อาการ ตลอดจนปัจจัยเสี่ยงของผู้ที่ติดเชื้อเอดส์ที่มาใช้บริการห้องฉุกเฉินโรงพยาบาลชุมพร พบว่ามีผู้ติดเชื้อเอดส์ 12 ราย (ร้อยละ 3.32) จากผู้ได้รับการเจาะเลือด 361 ราย เป็นชาย 11 ราย หญิง 1 ราย ช่วงอายุที่พบมาก คืออายุ 21-40 ปี จำนวน 10 ราย (ร้อยละ 83.33) อาชีพเกษตรกรรม 5 ราย ค้าขาย 2 ราย รับจ้าง ทหาร ประมง ผู้ต้องขัง และอื่นๆ อย่างละ 1 ราย อาการนำที่พบเป็นทางศัลยกรรม 9 ราย ทางอายุกรรม 3 ราย ไม่มีผู้มาด้วยอาการหรืออาการแสดงของเอดส์เต็มขั้นหรืออาการสัมพันธ์กับเอดส์ ผู้ที่ติดเชื้อเอดส์ที่พบปัจจัยเสี่ยงมี 3 ราย คือฉีดยาเข้าเส้น 2 ราย มีคู่สมรสติดเชื้อเอดส์ 1 ราย (ภรรยา

เป็นเอดส์) อีก 9 ราย ไม่ทราบปัจจัยเสี่ยง
สรุป ผู้ติดเชื้อเอดส์ที่มาใช้บริการห้องฉุกเฉินในโรงพยาบาลชุมพร ส่วนใหญ่พบใน
กลุ่มอายุ Active life พบในทุกกลุ่มอาชีพ และพบในทุกอาการนำที่ผู้ป่วยมาโรงพยาบาล
จึงเป็นปัญหาสำหรับบุคลากรในห้องฉุกเฉิน ที่ต้องปฏิบัติต่อคนไข้เป็นอันดับแรก ดังนั้นจึงควร
ใช้ Universal Precaution สำหรับผู้ป่วยทุกราย

ABSTRACT

This research was to study the number, occupations, symptoms and risked factors of the HIV infected patients who came to the emergency room of Chumphon Hospital. In this study, there were 361 patients whose bloods were tested for HIV infection, and 12 were found positive: 11 males and 1 female. The age-group which found most was 21-40 years (10 patients or 83.33%). Risk factors were unidentified in most of the cases. Nine cases came with surgical symptoms and the other 3 were medical. None of them came with signs and symptoms of clinical AIDS or AIDS related complex.

It was concluded that patients who came to emergency room could be HIV infected without any observable sign or symptom relating to the infection. Therefore, it is suggested that every patient should be managed under the strict universal precaution.

บทนำ

ปัจจุบัน การติดเชื้อเอดส์มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นตลอดเวลา จากปี 2527 ซึ่งมีรายงานผู้ป่วยโรคเอดส์ 1 ราย จนถึงเดือนตุลาคม 2533 มีผู้ติดเชื้อเอดส์ จำนวน 23,548 ราย และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ⁽¹⁾

เนื่องจากห้องฉุกเฉินเป็นหน่วยแรกของโรงพยาบาลที่จะช่วยเหลือผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะวิกฤติ ผู้ป่วยเหล่านี้จะมาในสภาพต่างๆซึ่งไม่สามารถแยก

ได้ว่า ผู้ป่วยรายใดติดเชื้อเอดส์ เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลบางคนไม่ใช้ Universal precaution ในการสัมผัสกับเลือดหรือสิ่งคัดหลั่งของผู้ป่วย โดยใช้ปัจจัยเสี่ยงเป็นตัวกำหนดการป้องกันตัว จากการศึกษาของแผนกฉุกเฉินโรงพยาบาล John Hopkins พบว่ามีผู้ติดเชื้อเอดส์เพิ่มขึ้นทุกปี โดยเพิ่มจาก 3% ในปี ค.ศ. 1986 เป็น 6% ในปี ค.ศ. 1988 ดังนั้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว

จึงได้ศึกษาถึงผู้ติดเชื้อเอดส์ที่ผ่านเข้าห้องฉุกเฉิน
โรงพยาบาลชุมพร โดยมีวัตถุประสงค์

- เพื่อทราบจำนวน อายุ อาชีพ อาการ
แสดง และปัจจัยเสี่ยงของผู้ติดเชื้อเอดส์
ในห้องฉุกเฉิน โรงพยาบาลชุมพร

วิธีดำเนินการ

1. เจาะเลือกผู้ป่วยที่มารับบริการในห้อง
ฉุกเฉินโรงพยาบาลชุมพรที่มีอายุตั้งแต่ 14 ปีขึ้นไป
ไป ในช่วงวันที่ 23 พฤศจิกายน ถึง 23 ธันวาคม
2533 โดยเจาะเลือกผู้ป่วยทุกรายที่ยินยอม
ให้เจาะ

2. ชักประวัติเกี่ยวกับ อายุ อาชีพ อาการ
แสดง ปัจจัยเสี่ยง (เช่น การฉีดยาเข้าเส้น
ชาย/หญิงบริการ รกร่วมเพศ/รักต่างเพศ การ
ได้รับเลือด)

3. ตรวจเลือดที่ได้โดยวิธี ELISA และ
ตรวจยืนยันโดยวิธี IFA และ Western blot

4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ร้อย
ละ

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า ผู้ป่วยที่มีอายุมากกว่า
14 ปี ที่ใช้บริการห้องฉุกเฉินในช่วงเวลาดัง
กล่าว จำนวน 889 ราย สามารถเก็บตัวอย่าง
เลือดได้ 361 ราย คิดเป็น 40.60% พบผู้
ติดเชื้อเอดส์ 12 ราย คิดเป็น 3.32% เป็นชาย
11 ราย หญิง 1 ราย

ช่วงอายุที่พบมากในผู้ติดเชื้อเอดส์ คือ 21
- 30 ปี จำนวน 6 ราย ช่วงอายุ 31 - 40
ปี จำนวน 4 ราย (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้ป่วยที่เจาะเลือดและจำนวนของผู้ติดเชื้อเอดส์ จำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	จำนวนผู้ป่วยที่เจาะเลือด (คน)	จำนวนที่ให้ผลบวก (คน)	%
14 - 20	90	1	1.11
21 - 30	116	6	5.17
31 - 40	69	4	5.80
41 - 50	37	-	
51 - 60	27	1	3.70
> - 60	22	-	
รวม	361	12	100.00

อาชีพ สามารถพบได้ทุกกลุ่มอาชีพ
 ในอาชีพเกษตรกรรม พบ 5 ราย อาชีพค้า
 ขาย 2 ราย อาชีพรับจ้าง ทหาร ประมง ผู้ต้อง
 ขัง และอื่นๆ อย่างละ 1 ราย (ตารางที่ 2)
 อาการนำตามแผนกที่พบเป็นแผนกศัลยกรรม
 9 ราย โดยที่ต้องรับรักษาตัวต่อในโรงพยาบาล
 4 ราย และจำเป็นต้องผ่าตัดใหญ่ 3 ราย อีก 1
 ราย เพียงเฝ้าดูอาการ 5 รายกลับบ้าน โดยได้
 รับการรักษาด้วยการเย็บแผลทุกราย
 อาการนำทางอายุรกรรม พบ 3 ราย ทุก
 รายต้องรักษาตัวต่อในโรงพยาบาล มี 1 ราย

เสียชีวิตจากการคิดเชื่อ

ไม่พบผู้ป่วยโรคเอดส์เต็มขั้น หรือมีอาการ
 สัมพันธ์กับเอดส์ อาการที่พบโดยทั่วไปเหมือนกับผู้
 ที่ไม่คิดเชื่อเอดส์ที่มาใช้บริการห้องฉุกเฉิน (คง
 ตารางที่ 3)

ปัจจัยเสี่ยง

มีเพียง 3 ราย ที่ทราบถึงปัจจัยเสี่ยงคือ
 ฉีดยาเข้าเส้น 2 ราย มีคู่สมรสคิดเชื่อเอดส์ 1
 ราย ส่วนอีก 9 รายไม่สามารถพบประวัติที่จะบ่ง
 ถึงการคิดเชื่อเอดส์ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนผู้ป่วยที่เจาะเลือดและจำนวนของผู้ติดเชื้อเอดส์จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวนผู้ป่วยที่เจาะเลือด (คน)	จำนวนที่ให้ผลบวก (คน)	%
รับจ้าง	125	1	0.80
งานบ้าน	25	-	
นักเรียน - นักศึกษา	26	-	
เกษตรกรรม	102	5	4.90
ลูกจ้าง	2	-	
ค้าขาย	24	2	8.33
ทหาร	3	1	33.33
ประมง	10	1	10.00
รับราชการ	24	-	
ภิกษุ	2	-	
ผู้ต้องขัง	2	1	50.00
อื่นๆ	16	1	6.25
รวม	361	12	100.00

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนผู้ติดเชื้อเอดส์จำแนกตามอาการนำ

อาการนำ	จำนวนผู้ป่วยที่เจาะเลือด (คน)	จำนวนที่ให้ผลบวก (คน)	%
สูติ-นรีเวชกรรม	16	-	
ศัลยกรรม	197	9	4.57
อายุรกรรม	146	3	2.05
ตา	1	-	
หู คอ จมูก	1	-	
รวม	361	12	

หมายเหตุ รายละเอียดของอาการนำที่ทำให้ผู้ป่วยมาโรงพยาบาล

- ถูกปืนยิง 1 ราย
- ถูกทำร้าย 2 ราย
- อุบัติเหตุทางถนน 3 ราย (จักรยายนยนต์)
- ปวดท้อง (Perirenal collection) 1 ราย
- Acute appendicitis 1 ราย
- Sepsis จาก Urinary tract infection 1 ราย
- Alcoholic 1 ราย
- Cut wound 1 ราย
- Malaria 1 ราย

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนผู้ติดเชื้อเอดส์ จำแนกตามปัจจัยเสี่ยง

ปัจจัยเสี่ยง	จำนวนผู้ป่วยที่เจาะเลือด	จำนวนผู้ติดเชื้อเอดส์ (คน)	%
ฉีดยาเข้าเส้น	11	2	18.18
Homo/Bisexual		-	
ชาย/หญิงบริการ		-	
การได้รับเลือด		-	
คู่สมรสติดเชื้อเอดส์	1	1	100.0
ไม่ทราบปัจจัยเสี่ยง	349	9	2.6
รวม	361	12	100.0

วิจารณ์ จากการศึกษาพบว่า ช่วงอายุที่พบผู้ติดเชื้อเอดส์มากที่สุดคือ 21-40 ปี ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของโรงพยาบาล John Hopkins ซึ่งพบมากในช่วงอายุ 25-44 ปี คนในช่วงอายุนี้ ส่วนใหญ่เป็นกำลังสำคัญของครอบครัวและสังคม การติดต่อตลอดจนการมีเพศสัมพันธ์กับผู้อื่นจึงมีสูงกว่าช่วงอายุอื่น โอกาสที่จะได้รับเชื้อเอดส์สูงกว่าช่วงอายุอื่น

อาชีพพบได้ทุกอาชีพ ดังนั้น การเฝ้าระวังแต่เฉพาะบางอาชีพจึงไม่เพียงพอ ซึ่งเป็นไปได้ว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์มีน้อยเนื่องจากเศรษฐกิจและการศึกษาไม่เอื้ออำนวย การป้องกันตัวเองจึงมีน้อย อย่างไรก็ตาม อาชีพอื่นก็สามารถพบได้ทั่วไป

อาการที่ผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์มารับการรักษา เป็นอาการของคนทั่วไปที่มาใช้บริการห้องฉุกเฉิน และเป็นอาการที่บุคลากรมักมีเหตุการณ์กับผู้ป่วยด้วย การเฝ้าระวังแต่เพียงอาการที่สงสัยว่าผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์จึงไม่เพียงพอ ผู้ป่วยที่ได้ประวัติปัจจัยเสี่ยงขณะทำการรักษา

จะมีเพียงร้อยละ 25 ส่วนที่เหลือไม่สามารถหาข้อมูลปัจจัยเสี่ยงได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากช่วงเวลาและโอกาสที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการสืบค้น

ในปัจจุบัน อัตราการติดเชื้อเอดส์ทางเพศสัมพันธ์เพิ่มสูงขึ้น จากร้อยละ 4.2 เมื่อเดือนธันวาคม 2531 เป็นร้อยละ 14.3 เมื่อเดือนธันวาคม 2532⁽³⁾ และร้อยละ 27.9 เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2533⁽⁴⁾ โดยเป็นชายรักต่างเพศร้อยละ 10.2 และหญิงรักต่างเพศ ร้อยละ 16.7 จึงเป็นไปได้ว่า ผู้ติดเชื้อเอดส์ที่ไม่สามารถหาปัจจัยเสี่ยงได้นี้ ได้รับเชื้อเอดส์จากการมีเพศสัมพันธ์ เพราะอยู่ในวัยที่มีเพศสัมพันธ์สูง โดยเฉพาะการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการ ซึ่งมีอัตราการติดเชื้อสูงขึ้นมากในปัจจุบัน

สรุป

การศึกษาถึงผู้ติดเชื้อเอดส์ในห้องฉุกเฉินโรงพยาบาลชุมชน พบว่า การนำเอาอาชีพ อาการแสดง ตลอดจนปัจจัยเสี่ยง มาเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการป้องกันตัวเอง เป็นสิ่งที่ไม่เพียงพอ ควรใช้ Universal precaution เมื่อต้องสัมผัสกับสิ่งคัดหลั่ง หรือมีเหตุการณ์กับผู้ป่วยทุกคน.

เอกสารอ้างอิง

1. กองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข. สรุปสถานการณ์โรคเอดส์. ข่าวสารโรคเอดส์ 2533; 3(21):4.
2. Kelen GD, Digiovanna T, Bisson L, Kaleinov D, Sivertson KT, Quinn TC. Human immunodeficiency virus in emergency department patients. JAMA SEA; 1989;19- 25.
3. วิชาญ วิทยาคัย, ประคอง วิทยาคัย. วิเคราะห์ปัญหาโรคเอดส์. วารสารโรคเอดส์ 2533; 2(3):99- 108.
4. กองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข. สรุปสถานการณ์โรคเอดส์. ข่าวสารโรคเอดส์ 2533; 3(22):4.